

**„Instrukcja tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową
Banku Spółdzielczego w Prabutach”**

**Uchwała Nr 2
Zarządu Banku Spółdzielczego
z dnia 09.12.2015 r.**

w sprawie: wprowadzenia „Instrukcji tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową Banku Spółdzielczego w Prabutach”.

§ 1

Zarząd Banku zatwierdza przeprowadzoną weryfikację „Instrukcji tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową Banku Spółdzielczego w Prabutach” stanowiącą załącznik nr 1 do Uchwały.

§ 2

Zarząd Banku Spółdzielczego wprowadza „Instrukcję tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową Banku Spółdzielczego w Prabutach”, stanowiącą załącznik nr 2 do niniejszej Uchwały.

§ 3

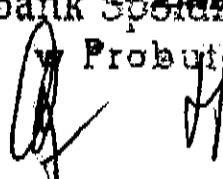
Jednocześnie traci moc „Instrukcja tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową Banku Spółdzielczego w Prabutach”, stanowiąca załącznik nr 2 do Uchwały Zarządu z dnia 20.03.2013 r.

§ 4

Uchwała obowiązuje od dnia 09.12.2015 r.

Za uchwałą głosowało.....2.....osób
Przeciw uchwale głosowało.....1.....osób
Wstrzymało się.....1.....osób

Bank Spółdzielczy
Zarząd
w Prabutach

„Instrukcja tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową Banku Spółdzielczego w Prabutach” przeszła weryfikację niżej wymienionych Zespołów i Komórek, a ostateczna wersja uzyskała niżej wymienione oceny:

Opinia Zespołu ds. procedur bankowych	Pozytywna/Negatywna Uwagi: Pozytywna Pozytywna Pozytywna	Data i podpis: 7.12.2015. 07.12.2015 07.12.2015
Opinia Komitetu Zarządzania Ryzykami	Pozytywna/Negatywna Uwagi: Pozytywna	Data i podpis: 07.12.2015. T. Abszemska 07.12.2015. J. 07.12.2015. J.
Opinia Komórki ds. ryzyka braku zgodności	Pozytywna/Negatywna Uwagi: Pozytywna	Data i podpis: 07.12.2015. O1

SPÓŁDZIELCZA GRUPA BANKOWA
BANK SPÓŁDZIELCZY W PRABUTACH
ul. Kwidzyńska 3, 82-550 Prabuty

tel./fax: (55) – 2782250, 2782073, 2782433

Załącznik nr 1 do Uchwały
Zarządu Banku
z dnia 09.12.2015 r.

Prabuty, dnia 07.12.2015 r.

Dotyczy weryfikacji:

- 1) „Instrukcji tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową Banku Spółdzielczego w Prabutach”

wprowadzonej Uchwałą Zarządu z dnia 20.03.2013 r.

Zespół ds. procedur bankowych przeprowadził weryfikację w/w regulacji pod względem zgodności z przepisami zewnętrznymi i wewnętrznymi oraz w celu realizacji zaleceń wydanych po audycie wewnętrznym przeprowadzonym na dzień 30.06.2015r..

Zmiany dotyczą:

1. Rozdział 5. Otrzymał nowe brzmienie "Odpowiedzialność komórek/jednostek organizacyjnych banku za monitorowania i dokonywanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych.
2. Wprowadzono w § 26 tj. nowe ust. 3,4 i 5 a dotychczasowe ust. 3,4,5 i 6 , przyjęły kolejne ust.6,7,8 i 9.

W załączeniu projekt procedury uwzględniającej powyższe zmiany.

Sporządził:

Zespół ds. procedur bankowych

.....
Podpisy

Załącznik Nr 2 do Uchwały nr 2
Zarządu Banku Spółdzielczego
w Prabutach z dnia 09.12.2015 r.

**Instrukcja tworzenia rezerw celowych
na ryzyko związane z działalnością kredytową
Banku Spółdzielczego w Prabutach.**

Prabuty, grudzień 2015

Spis treści		strona
Rozdział 1.	Postanowienia ogólne	3
Rozdział 2.	Klasyfikacja ekspozycji kredytowych	4
Podrozdział 1.	Postanowienia ogólne	4
Podrozdział 2.	Klasyfikacja ekspozycji kredytowych z tytułu kredytów/pożyczek detalicznych	6
Podrozdział 3.	Klasyfikacja pozostałych ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego	7
Podrozdział 4.	Klasyfikacja pozostałych ekspozycji kredytowych	7
Podrozdział 5.	Klasyfikacja ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa	8
Rozdział 3.	Zasady tworzenia rezerw celowych	9
Podrozdział 1.	Postanowienia ogólne	9
Podrozdział 2.	Rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe z tytułu kredytów/pożyczek detalicznych	11
Podrozdział 3.	Rezerwy celowe na pozostałe ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego	11
Podrozdział 4.	Rezerwy celowe na pozostałe ekspozycje kredytowe	12
Podrozdział 5.	Rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa	12
Rozdział 4.	Zabezpieczenia	12
Podrozdział 1.	Zabezpieczenia umożliwiające zaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”	12
Podrozdział 2.	Zabezpieczenia umożliwiające zastąpienie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia	13
Podrozdział 3.	Zabezpieczenia umożliwiające pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych	14
Rozdział 5.	Odpowiedzialność komórek/jednostek organizacyjnych banku za monitorowanie i dokonywanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych	18

Rozdział 1. Postanowienia ogólne

Instrukcję opracowano w oparciu o akty prawne:

- 1) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U. nr 235, poz. 1589 z późn. zm.),
- 2) Ustawę o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz.U. nr 152, poz. 1223).

§ 1

Instrukcja niniejsza, zwana dalej „instrukcją”, określa obowiązujące w Banku Spółdzielczym w Prabutach, zasady i tryb:

- 1) klasyfikacji ekspozycji kredytowych,
- 2) przeglądu zabezpieczeń transakcji kredytowych mających wpływ na klasyfikację ekspozycji kredytowych lub poziom tworzonych rezerw celowych,
- 3) tworzenia i utrzymywania rezerw celowych,

§ 2

Użyte w instrukcji określenia oznaczają:

- 1) **Bank** – Bank Spółdzielczy w Prabutach,
- 2) **Transakcja kredytowa** – transakcję obciążoną ryzykiem kredytowym, w szczególności: z tytułu kredytów i pożyczek, skupionych wierzytelności, czeków i weksli, gwarancji, innych wierzytelności o podobnym charakterze oraz zobowiązań o charakterze finansowym i gwarancyjnym.
- 3) **Ekspozycje kredytowe** – należności bilansowe Banku z tytułu transakcji kredytowej i udzielone zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym i gwarancyjnym z tytułu transakcji kredytowych, z wyłączeniem:
  - a) odsetek i prowizji, także skapitalizowanych,
  - b) wierzytelności od podmiotów zależnych od Banku, jeżeli:
    - zaangażowanie kapitałowe Banku w te podmioty, wycenione jest metodą praw własności, na podstawie art. 63 ustawy z dnia 29 września 1994 r., o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm), oraz
    - poziom rezerw tworzonych przez te podmioty jest nie niższy niż poziom obliczony zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. z 2008., Nr 235, poz. 1589 z późn.zm) lub niniejszej instrukcji.
- 4) **ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa** - ekspozycje kredytowe wynikające z umów w sprawie transakcji kredytowych zawartych przez Bank i osoby uprawnione do reprezentowania Skarbu Państwa,
- 5) **dłużnik** – osobę prawną, osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, w szczególności przedsiębiorcę, jednostkę samorządu terytorialnego, z która Bank zawarł transakcję kredytową,
- 6) **dłużnik detaliczny** – osobę fizyczną, będącą stroną transakcji kredytowej, z której środki nie są przeznaczone na finansowanie działalności gospodarczej lub prowadzenie gospodarstwa rolnego,
- 7) **dłużnik instytucjonalny** – klienta, będącego stroną transakcji kredytowej, z której środki przeznaczone są na finansowanie działalności gospodarczej lub prowadzenie gospodarstwa rolnego lub jednostkę samorządu terytorialnego,
- 8) **kredyty/pożyczki detaliczne** – ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych udzielone na cele nie związane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, z wyłączeniem kredytów mieszkaniowych i kredytów hipotecznych oraz zobowiązań pozabilansowych,

- 9) **kredyt mieszkaniowy** - ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych, wynikające z finansowania nie związanego z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, przeznaczone na:
  - a) nabycie, budowę, przebudowę, rozbudowę lub nadbudowę domu albo lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość,
  - b) nabycie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej, albo prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej,
  - c) remont domu albo lokalu, o których mowa w lit. a) i b),
  - d) nabycie działki budowlanej lub jej części pod budowę domu jednorodzinnego lub budynku mieszkalnego, w którym jest lub ma być położony lokal mieszkalny klienta,
  - e) inny cel związany z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych, w szczególności na pokrycie kosztów partycypacji w kosztach budowy mieszkań przez towarzystwa budownictwa społecznego,
- 10) **kredyty i pożyczki hipoteczne** – ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, zabezpieczone zabezpieczeniami wymienionymi w § 24 pkt 16, pod warunkiem, że zabezpieczenia te ustanowione są na nieruchomości mieszkalnej,
- 11) **nieruchomość mieszkalna** – przedmiot zabezpieczenia hipotecznego, który zgodnie z decyzją zezwalającą na użytkowanie lokalu/budynku może być w przeważającej części wykorzystywany na cele mieszkaniowe lub zgodnie z oceną Banku może być w przeważającej części wykorzystany w przyszłości na cele mieszkaniowe np. działka budowlana, budynek w trakcie budowy,
- 12) **rezerwa na ryzyko ogólne** – rezerwę utworzoną zgodnie z art. 130 ustawy z dnia 29.08.1997 r. Prawo Bankowe (Dz. U. z 2002 r. nr 72 poz. 665 z późn. zm.),
- 13) **podstawa tworzenia rezerw celowych** – wartość ekspozycji kredytowej,
- 14) **pierwotna wysokość zabezpieczanej kwoty** – wysokość ekspozycji kredytowej określona w umowie dotyczącej transakcji kredytowej, obowiązującej w dniu dokonywania klasyfikacji,
- 15) **wycena rzeczoznawcy** – wycenę nieruchomości dokonaną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r., Nr 46, poz. 543 z późniejszymi zmianami)
- 16) **wartość sprzedaży netto** – możliwą do uzyskania na dzień przeglądu zabezpieczeń cenę sprzedaży rzeczy ruchomej, będącej przedmiotem zabezpieczenia, bez podatku od towarów i usług i podatku akcyzowego, pomniejszoną o rabaty, upusty oraz koszty związane z przystosowaniem danej rzeczy do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży,

Rozdział 2. Klasyfikacja ekspozycji kredytowych

Podrozdział 1. *Postanowienia ogólne*

§ 3

1. Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych, w oparciu o kryterium:
  - 1) terminowości spłaty – nie później niż do ostatniego dnia każdego kwartału,
  - 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, z zastrzeżeniem ust. 3 oraz § 4 ust. 2.
2. Przegląd i klasyfikacja ekspozycji kredytowych dokonywane są na podstawie informacji i sprawozdań finansowych dostępnych na dzień przeprowadzania klasyfikacji.
3. W przypadku, gdy Bank uzna, że informacje uzyskane o dłużniku bądź transakcji kredytowej w trakcie kwartału powodują zmianę oceny poziomu ryzyka kredytowego związanego z kredytowaniem tego dłużnika, Bank dokonuje czynności określonych w ust. 1 nie później niż w ostatnim dniu danego kwartału.

§ 4

1. Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się biorąc pod uwagę kryteria:
  - 1) terminowości spłaty kapitału lub odsetek, w odniesieniu do:
    - a) ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego,
    - b) ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
  - 2) terminowości spłaty kapitału lub odsetek oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w stosunku do ekspozycji kredytowych innych niż określone w pkt 1 rozumianych jako niezależne kryteria.
2. Klasyfikację w oparciu o kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej ekspozycji kredytowej spełniającej łącznie następujące warunki:
  - 1) ekspozycja kredytowa jest zaklasyfikowana do kategorii „normalne”,
  - 2) suma wszystkich ekspozycji kredytowych Banku wobec tego klienta nie przekracza równowartości w złotych kwoty 1 mln euro, obliczonej według kursu średniego ustalonego przez NBP i obowiązującego na dzień klasyfikacji.
  - 3) suma wszystkich ekspozycji kredytowych Banku wobec tego klienta nie przekracza 10 % funduszy własnych Banku,przeprowadza się co najmniej raz na rok, na koniec dowolnego kwartału, na podstawie informacji i sprawozdań finansowych sporządzonych według stanu na koniec poprzedniego kwartału.
3. W przypadku ekspozycji kredytowej:
  - 1) wynikającej z nabycia przez Bank: czeków, weksli oraz wierzytelności z prawem regresu, ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej jego wierzyciela,
  - 2) zabezpieczonej w części zabezpieczeniami wymienionymi w § 20 ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia,
  - 3) wynikającej z finansowania projektów inwestycyjnych prowadzonych w ramach powołanych do tego celu odrębnych spółek prawa handlowego - ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną struktury prawno-finansowej projektu inwestycyjnego, biorąc pod uwagę zawarte i obowiązujące umowy i wiążące oświadczenia minimalizujące poszczególne rodzaje ryzyka projektu, ze szczególnym uwzględnieniem założeń finansowych projektu, które stanowiły podstawę zaangażowania Banku z tytułu ekspozycji kredytowej.
4. Opóźnienie w spłacie dla potrzeb klasyfikacji ekspozycji kredytowej, liczone jest od dnia wystąpienia pierwszej zaległości w spłacie raty kapitałowej lub odsetek lub ich części.
5. Opóźnienie w spłacie części należnej raty kapitałowej lub odsetkowej w kwocie nie przekraczającej 200 zł, nie wymaga przeklasyfikowania tej ekspozycji kredytowej do wyższej kategorii ryzyka.
6. W przypadku, gdy Bank jest zaangażowany wobec klienta instytucjonalnego tylko z tytułu jednej ekspozycji kredytowej, która nie została wykorzystana w żadnej części (ekspozycja kredytowa pozabilansowa) klasyfikacji tej ekspozycji dokonuje się tylko w oparciu o kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej.
7. W przypadku, gdy Bank jest zaangażowany wobec klienta detalicznego i Skarbu Państwa tylko z tytułu jednej ekspozycji kredytowej, która nie została wykorzystana w żadnej części (ekspozycja kredytowa pozabilansowa) ekspozycję tą klasyfikuje się do kategorii „normalne”.
8. W przypadku ekspozycji kredytowych, których spłata jest uzależniona od podmiotów innych niż dłużnik (w szczególności należności z tytułu środków pieniężnych wpłacanych na zabezpieczenie zobowiązań osób trzecich), kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej stosuje się w odniesieniu do tego spośród tych podmiotów i dłużnika, którego sytuacja ekonomiczno-finansowa jest najgorsza.

9. W przypadku ekspozycji kredytowych stanowiących zobowiązania solidarne osób trzecich, kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej stosuje się w odniesieniu do tej z nich, której sytuacja ekonomiczno-finansowa jest najlepsza.

§ 5

1. Jeżeli Bank posiada więcej niż jedną ekspozycję kredytową wobec jednego dłużnika, wszystkie ekspozycje kredytowe wobec tego dłużnika klasyfikuje się do najwyższej kategorii ryzyka spośród kategorii przypisanych tym ekspozycjom, z zastrzeżeniem ust. 2 – 7.
2. Ekspozycja kredytowa może być zaklasyfikowana do innej kategorii ryzyka niż pozostałe ekspozycje kredytowe Banku wobec tego klienta, jeżeli wynika ona z nabycia przez Bank czeków, weksli, oraz wierzytelności z prawem regresu i ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta zastąpiono oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej jego wierzyciela.
3. Ekspozycja kredytowa może być zaklasyfikowana do innej kategorii ryzyka, jeżeli:
  - 1) została zabezpieczona w części zabezpieczeniami, o których mowa w § 19 i zostały one wykorzystane w celu zaklasyfikowania ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”.
  - 2) została zabezpieczona w części zabezpieczeniami, o których mowa w § 20 - ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia.
4. Część ekspozycji kredytowej, o której mowa w ust. 3 niezabezpieczone zabezpieczeniami, o której mowa w ust. 3 jest klasyfikowana zgodnie z zasadą określoną w ust. 1.
5. W przypadku, gdy bank posiada ekspozycje kredytowe wobec dłużnika detalicznego z tytułu kredytu/pożyczki detalicznej i z tytułu kredytu mieszkaniowego lub kredytu/pożyczki hipotecznej to klasyfikacja ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu/pożyczki detalicznej nie wpływa na klasyfikację ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu mieszkaniowego lub kredytu/pożyczki hipotecznej oraz klasyfikacja ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu mieszkaniowego lub kredytu/pożyczki hipotecznej nie wpływa na klasyfikację ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu/pożyczki detalicznej.
6. W przypadku, gdy bank posiada ekspozycje kredytowe wobec dłużnika detalicznego z tytułu kredytu mieszkaniowego i z tytułu kredytu/pożyczki hipotecznej to klasyfikacja ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu mieszkaniowego wpływa na klasyfikację ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu/pożyczki hipotecznej i odwrotnie.
7. W przypadku, gdy bank posiada ekspozycje kredytowe wobec tej samej osoby fizycznej będącej dłużnikiem detalicznym i dłużnikiem instytucjonalnym to klasyfikacja ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu detalicznego, kredytu mieszkaniowego lub kredytu/pożyczki hipotecznej nie wpływa na klasyfikację ekspozycji kredytowej z tytułu kredytu na działalność gospodarczą lub prowadzenie gospodarstwa rolnego.
8. Jeżeli w trakcie funkcjonowania ekspozycji kredytowej zostanie zmieniony jej rodzaj np. w związku z ustanowieniem zabezpieczenia hipotecznego na nieruchomości mieszkalnej, klasyfikacja tej ekspozycji kredytowej jest dokonywana zgodnie z zasadami określonymi dla nowego rodzaju ekspozycji kredytowej z uwzględnieniem dotychczasowego opóźnienia.

Podrozdział 2. *Klasyfikacja ekspozycji kredytowych z tytułu kredytów/pożyczek detalicznych.*

§ 6

1. Ekspozycje kredytowe z tytułu kredytów/pożyczek detalicznych klasyfikuje się, do następujących kategorii ryzyka:
  - 1) do kategorii „normalne” - ekspozycje kredytowe w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 6 miesięcy,
  - 2) do kategorii „stracone” ekspozycje kredytowe:
    - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 6 miesięcy,

- b) od dłużnika, przeciwko któremu Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
  - c) kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
  - d) od dłużników, których miejsce pobytu jest nieznanne i których majątek nie został ujawniony.
2. Ekspozycje kredytowe, o których mowa w ust. 1 w pkt 2, w tym także te, których warunki spłaty zostały zmienione w wyniku podpisania nowych umów, mogą być przeniesione do kategorii „normalne”, po upływie 3 miesięcy terminowej obsługi zadłużenia (spłata rat kapitałowych i odsetek).

Podrozdział 3. *Klasyfikacja pozostałych ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego*

§ 7

1. Pozostałe ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych, udzielone na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
- 1) do kategorii „normalne” - ekspozycje kredytowe:
    - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca, lub
    - b) zabezpieczone zabezpieczeniami, o których mowa w § 19 i zabezpieczenia te zostały wykorzystane w celu zaklasyfikowania ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”,
  - 2) do kategorii „pod obserwacją” - ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy,
  - 3) do kategorii „poniżej standardu” - ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 3 miesięcy i nie przekracza 6 miesięcy,
  - 4) do kategorii „wątpliwe” - ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
  - 5) do kategorii „stracone” - ekspozycje kredytowe:
    - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 12 miesięcy,
    - b) od dłużnika, przeciwko któremu Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
    - c) kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
    - d) od dłużników, których miejsce pobytu jest nieznanne i których majątek nie został ujawniony,
2. Ekspozycje kredytowe, o których mowa w ust. 1 w pkt 2-5, w tym także te, których warunki spłaty zostały zmienione w wyniku podpisania nowych umów, mogą być przeniesione do kolejnej kategorii o niższym stopniu ryzyka, nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy terminowej obsługi zadłużenia (spłata rat kapitałowych i odsetek).

Podrozdział 4. *Klasyfikacja pozostałych ekspozycji kredytowych*

§ 8

1. Pozostałe ekspozycje kredytowe wobec dłużników klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
- 1) do kategorii „normalne” – ekspozycje kredytowe:

- a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca, a sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużników, nie budzi obaw, lub
- b) zabezpieczone zabezpieczeniami, o których mowa w § 19 i zabezpieczenia te zostały wykorzystane w celu zaklasyfikowania ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”,
- 2) do kategorii „pod obserwacją” – ekspozycje kredytowe:
  - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy, a sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużnika, nie budzi obaw, lub
  - b) które ze względu na ryzyko branży, regionu, państwa, grupy klientów, grupy produktów wymagają szczególnej uwagi. Oprócz wymienionych Bank może dodatkowo ustalić inne kryteria klasyfikacji „pod obserwacją”,
- 3) do kategorii „poniżej standardu” - ekspozycje kredytowe:
  - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 3 miesięcy i nie przekracza 6 miesięcy,
  - b) wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa może stanowić zagrożenie terminowej spłaty ekspozycji,
- 4) do kategorii „wątpliwe” - ekspozycje kredytowe:
  - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
  - b) wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa uległa znacznemu pogorszeniu, a zwłaszcza gdy ponoszone straty w sposób istotny naruszają ich kapitały (aktywa netto),
- 5) do kategorii „stracone” - ekspozycje kredytowe:
  - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 12 miesięcy,
  - b) wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,
  - c) wobec dłużników w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji, z wyjątkiem gdy następuje ona na podstawie przepisów o prywatyzacji i komercjalizacji,
  - d) wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
  - e) kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
  - f) wobec dłużników, których miejsce pobytu których majątek nie został ujawniony,
- 2. Ekspozycje kredytowe, o których mowa w ust. 1 w pkt 2-5, w tym także te, których, warunki spłaty zostały zmienione w wyniku podpisania nowych umów, mogą być, przeniesione do kolejnej kategorii o niższym stopniu ryzyka, po odzyskaniu przez klienta pełnej zdolności kredytowej, jednak nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy terminowej obsługi zadłużenia (spłata rat kapitałowych i odsetek).

Podrozdział 5. *Klasyfikacja ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa*

§ 9

1. Ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa, klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
  - 1) do kategorii „normalne” – ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa nie przekracza 1 roku,
  - 2) do kategorii „wątpliwe” - ekspozycje kredytowe:

- a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa wynosi powyżej 1 roku i nie przekracza 2 lat,
- b) o nieokreślonym terminie (harmonogramie) płatności, dla których okres od momentu powstania zobowiązania Skarbu Państwa do momentu klasyfikacji nie przekracza 1 roku,
- 3) do kategorii „stracone” – ekspozycje kredytowe:
  - a) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa wynosi powyżej 2 lat,
  - b) o nieokreślonym terminie (harmonogramie) płatności, dla których okres od momentu powstania zobowiązania Skarbu Państwa do momentu klasyfikacji wynosi powyżej 1 roku,
  - c) wszelkie ekspozycje kredytowe sporne.
- 2. Ekspozycje kredytowe, o których mowa w ust. 1 w pkt 2 i 3, w tym także te, których warunki spłaty zostały zmienione w wyniku podpisania nowych umów, mogą być przeniesione bezpośrednio do kategorii „normalne”, po całkowitym spłaceniu wszystkich zapadłych rat kapitałowych i odsetkowych.

Rozdział 3. Zasady tworzenia rezerw celowych

Podrozdział 1. *Postanowienia ogólne*

§ 10

1. Bank dokonuje ustalenia poziomu rezerw celowych najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.
2. W przypadku spłaty ekspozycji kredytowej Bank dokonuje aktualizacji poziomu rezerwy celowej utworzonej na tę ekspozycję najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca, w którym nastąpiła spłata.

§ 11

1. Z zastrzeżeniem §10 ust. 2, Bank tworzy rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe zaklasyfikowane do:
  - 1) kategorii „normalne” – z tytułu kredytu/pożyczki detalicznej z wyłączeniem zobowiązań pozabilansowych,
  - 2) kategorii „pod obserwacją”,
  - 3) grupy „zagrożone” – w tym do kategorii: „poniżej standardu”, „wątpliwe” lub „stracone”.
2. Ponadto Bank tworzy rezerwy na bilansowe należności z tytułu skupionych wierzytelności, czeków i weksli, zrealizowanych gwarancji oraz innych wierzytelności o podobnym charakterze.
3. Dopuszcza się również tworzenie rezerw na inne aktywa i zobowiązania pozabilansowe, które mogą być zagrożeniem dla bezpieczeństwa depozytów gromadzonych w Banku. Decyzję w tym zakresie podejmuje Zarząd Banku na wniosek pracownika po uzyskaniu akceptacji bezpośredniego zwierzchnika.

§ 12

1. Podstawę tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii „pod obserwacją” lub grupy „zagrożone” można pomniejszyć o wartość zabezpieczeń, o których mowa w § 23 i § 24, jeżeli na dzień przeglądu ekspozycji kredytowej spełnione są łącznie warunki, o których mowa w § 22 w ust. 1, z uwzględnieniem ust. 2.

2. Nie pomniejsza się podstawy tworzenia rezerw z tytułu ekspozycji kredytowych przeznaczonych do umorzenia.
3. Dla celów określonych w ust. 5 i 6 opóźnienie w spłacie ekspozycji kredytowej liczy się:
  - a) od dnia wejścia w życie rozporządzenia o którym mowa w § 2 ust 3 ppkt b niniejszej instrukcji – w przypadku ekspozycji kredytowych opóźnionych w spłacie w dniu wejścia w życie rozporządzenia ,
  - b) od dnia wystąpienia opóźnienia – w przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych.
4. W przypadku ekspozycji kredytowej opóźnionej w spłacie, której terminy (harmonogram) spłaty zostały zmienione, okres opóźnienia w spłacie ekspozycji kredytowej dla celów określonych w ust. 5 i 6 liczy się według zmienionych terminów (zmienionego harmonogramu) spłaty pod warunkiem, że zmiana ta została dokonana po raz pierwszy. W przypadku kolejnych zmian terminów (harmonogramu) spłaty, opóźnienie w spłacie ekspozycji kredytowej liczy się według terminów (harmonogramu) spłaty ustalonych w pierwszej zmianie.
5. W przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych zabezpieczeniami, o których mowa w § 24 pkt 16 kwota, o którą można pomniejszyć podstawę tworzenia rezerw celowych, nie może być większa niż limit pomniejszenia dla poszczególnych okresów opóźnienia w spłacie, określony w tabeli nr 1.

Tabela 1

Limit pomniejszenia podstawy Tworzenia rezerw celowych	Okres opóźnienia w spłacie w miesiącach*
100% kwoty ekspozycji kredytowej	do 51
75% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 51 do 54
50% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 54 do 57
25% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 57 do 60
0% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 60

*- okres opóźnienia ustalony zgodnie z ust. 3

6. W przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych zabezpieczeniami, o których mowa w § 24, z wyłączeniem określonych w pkt 5, kwota o którą można pomniejszyć podstawę tworzenia rezerw celowych, nie może być większa niż limit pomniejszenia dla poszczególnych okresów opóźnienia w spłacie, określony w tabeli nr 2.

Tabela 2

Limit pomniejszenia podstawy Tworzenia rezerw celowych	Okres opóźnienia w spłacie w miesiącach*
100% kwoty ekspozycji kredytowej	do 27
75% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 27 do 30
50% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 30 do 33
25% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 33 do 36
0% kwoty ekspozycji kredytowej	powyżej 36

*- okres opóźnienia ustalony zgodnie z ust. 3

7. Wymagany poziom rezerw celowych na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi:
  - 1) wynikającymi z tytułu kredytów/pozyczek detalicznych zaklasyfikowanymi do kategorii „normalne” pomniejsza się o kwotę równą 25% rezerwy na ryzyko ogólne,
  - 2) zaklasyfikowanymi do kategorii „pod obserwacją” pomniejsza się o kwotę równą 25% rezerwy na ryzyko ogólne,

1. Rezerwy celowe tworzy się w ciężar kosztów.
2. Bank nie tworzy rezerw celowych na ekspozycje kredytowe stanowiące udzielone zobowiązania pozabilansowe w przypadku, gdy postanowienia umowy:
  - 1) gwarantują Bankowi swobodę w podjęciu decyzji o uruchomieniu środków w ramach zobowiązania, lub
  - 2) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od terminowej obsługi już wykorzystanej części i nie budzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w przypadku, gdy wymagane jest stosowanie tego kryterium, lub
  - 3) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od złożenia zabezpieczeń wymienionych w Rozdziale 4, umożliwiających pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych o kwotę odpowiadającą uruchomianym środkom lub klasyfikowania ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”.

§ 14

1. Rozwiązanie części lub całości rezerw celowych następuje po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia, to znaczy w przypadku:
  - 1) zmniejszenia się kwoty ekspozycji kredytowej, z uwzględnieniem ust. 2,
  - 2) zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji,
  - 3) wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych,
  - 4) wzrostu wartości rezerwy na ryzyko ogólne.
2. Ekspozycje kredytowe stanowiące należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne odpisuje się w ciężar utworzonych na nie rezerw celowych.

Podrozdział 2. *Rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe z tytułu kredytów/pożyczek detalicznych*

§ 15

1. W przypadku ekspozycji kredytowych z tytułu kredytów/pożyczek detalicznych, współczynnik tworzenia rezerw celowych wynosi co najmniej:
  - 1) 1,5% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej, z wyłączeniem zobowiązań pozabilansowych, zaklasyfikowanej do kategorii „normalne”,
  - 2) 100% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej, zaklasyfikowanej do kategorii „stracone”.
2. Podstawę tworzenia rezerw z tytułu kredytów/pożyczek detalicznych, o której mowa w ust. 1 w pkt 2, można pomniejszyć o wartość zabezpieczeń, o których mowa w § 23, z uwzględnieniem § 12 ust. 2.

Podrozdział 3. *Rezerwy celowe na pozostałe ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego*

§ 16

1. W przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego współczynnik tworzenia rezerw celowych wynosi co najmniej:
  - 1) 1,5% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „pod obserwacją”,
  - 2) 20% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „poniżej standardu”,

- 3) 50% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „wątpliwe”,
  - 4) 100% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „stracone”.
2. Podstawę tworzenia rezerw pozostałych ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, o których mowa w ust. 1, można pomniejszyć o wartość zabezpieczeń, ujętych w § 24 pkt 16 lit. a),b),c),e),f) z uwzględnieniem § 12 ust. 2.

Podrozdział 4. Rezerwy celowe na pozostałe ekspozycje kredytowe

§ 17

1. W przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych, współczynnik tworzenia rezerw celowych wynosi co najmniej:
- 1) 1,5% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „pod obserwacją”,
  - 2) 20% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „poniżej standardu”,
  - 3) 50% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „wątpliwe”,
  - 4) 100% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „stracone”.
2. Podstawę tworzenia rezerw z tytułu pozostałych ekspozycji kredytowych, o których mowa w ust. 1 można pomniejszyć o wartość zabezpieczeń, o których mowa w § 24 pkt 16 lit. a),b),c),e),f) z uwzględnieniem § 12 ust. 2.

Podrozdział 5. Rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa

§ 18

1. W przypadku ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa, współczynnik tworzenia rezerw celowych wynosi co najmniej:
- 1) 1,5% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „normalne”,
  - 2) 50% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „wątpliwe”,
  - 3) 100% podstawy tworzenia rezerwy celowej ekspozycji kredytowej zaklasyfikowanej do kategorii „stracone”,
2. Podstawę tworzenia rezerw z tytułu ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa, o której mowa w ust. 1 można pomniejszyć o wartość zabezpieczeń, o których mowa w § 24, z uwzględnieniem § 12 ust. 2.

Rozdział 4. Zabezpieczenia

Podrozdział 1. Zabezpieczenia umożliwiające zaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”

§ 19

1. Zabezpieczeniami umożliwiającymi zaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”, są:
- 1) gwarancja lub poręczenie Skarbu Państwa, Narodowego Banku Polskiego lub Bankowego Funduszu Gwarancyjnego,
  - 2) gwarancja lub poręczenie banku centralnego lub rządu państwa będącego członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD),

- 3) gwarancja lub poręczenie państwowej osoby prawnej, z wyłączeniem banków i zakładów ubezpieczeń, uprawnionej na podstawie odrębnych przepisów do ich udzielania w ramach realizacji powierzonych jej zadań państwowych w przypadku, gdy w budżecie państwa określono źródła sfinansowania ewentualnych zobowiązań,
  - 4) wpłata określonej kwoty w złotych lub innej walucie wymiennej na rachunek Banku, spełniająca warunki określone w art.102 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Prawo Bankowe, przy czym przeliczenia na złote należy dokonać według kursu średniego ustalonego przez Narodowy Bank Polski na dzień dokonywania klasyfikacji,
  - 5) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, emitowanych przez:
    - a) Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
    - b) banki centralne lub rządy państw będących członkiem OECD,
      - według ich wartości godziwej,
  - 6) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności papierów wartościowych emitowanych przez:
    - a) Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
    - b) banki centralne lub rządy państw będących członkiem OECD,
      - według ich wartości godziwej,
  - 7) wynikające z postanowień odrębnych przepisów instrumenty lub mechanizmy zabezpieczające Skarbu Państwa, które na podstawie tych przepisów, w zakresie zdolności do obniżenia ryzyka ekspozycji objętej tymi instrumentami lub mechanizmami, stanowią ekwiwalent zabezpieczeń wymienionych w pkt 1, o ile bank jest ich bezpośrednim beneficjentem.
2. Przegląd zabezpieczeń, o których mowa w ust. 1, dokonywany jest w terminie dokonywania przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych i polega on, w szczególności na:
- 1) sprawdzeniu kompletności dokumentów związanych z zabezpieczeniem,
  - 2) weryfikacji wartości zabezpieczenia,
  - 3) sprawdzeniu czy zostały wypełnione przez klienta i Bank zobowiązania wynikające z umowy zabezpieczenia.

Podrozdział 2. *Zabezpieczenia umożliwiające zastąpienie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia*

§ 20

1. Zabezpieczeniami umożliwiającymi zastąpienie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia lub banku będącego emitentem papierów wartościowych albo zaangażowanego z tytułu operacji rozliczeniowych, które stanowią podstawę zabezpieczenia ekspozycji kredytowych:
  - 1) gwarancja lub poręczenie banku mającego siedzibę w państwie będącym członkiem OECD,
  - 2) przelew wierzytelności z akredytywy zabezpieczającej (akredytywa typu stand-by) otwartej lub potwierdzonej przez bank mający siedzibę w państwie będącym członkiem OECD,
  - 3) umowa ubezpieczenia eksportowego lub gwarancja ubezpieczeniowa Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., objęta w sposób bezpośredni lub pośredni systemem gwarantowania wypłat przez Skarb Państwa, zawarta lub udzielona na podstawie przepisów gwarantowanych, przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, dla określonej umowy dotyczącej ekspozycji kredytowych - do wysokości iloczynu procentu, w jakim ryzyko wystąpienia zdarzenia objęte jest ochroną ubezpieczeniową lub gwarancyjną i sumy odpowiednio ubezpieczenia lub gwarancji, jeżeli konieczność tworzenia rezerw celowych jest następstwem zdarzeń objętych tym ubezpieczeniem lub gwarancją,

- 4) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego udzielone z funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych temu bankowi na podstawie odrębnych ustaw,
  - 5) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego udzielone w ramach realizacji przez ten bank programów rządowych,
  - 5a) regwarancja lub reporeczenie Banku Gospodarstwa Krajowego udzielone w ramach realizacji przez ten bank programów rządowych, o których mowa w art. 34a ust.1 ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, zabezpieczające zobowiązania funduszy doręczeniowych, jeśli są powiązane z z określoną ekspozycją kredytową banku,
  - 5b) gwarancja lub poręczenie funduszu doręczeniowego posiadającego rating przyznany przez uznaną agencję ratingową na poziomie inwestycyjnym,;
  - 6) gwarancja lub poręczenie jednostki samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym uwzględniana kwota zabezpieczenia powinna wynikać z uchwały właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego,
  - 7) gwarancja lub poręczenie podmiotu, innego niż podmioty określone w pkt 1, 3, 4 i 6;
  - 8) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności bankowych papierów wartościowych emitowanych przez inne banki, - według ich wartości godziwej,
  - 9) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 8 - według ich wartości godziwej,
2. Przegląd zabezpieczeń, o których mowa w ust. 1, dokonywany jest w terminie dokonywania przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych i polega on, w szczególności na:
- 1) sprawdzeniu kompletności dokumentów związanych z zabezpieczeniem,
  - 2) porównaniu wyników oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia w przypadku, gdy ekspozycje kredytowe od klienta klasyfikowane są do kategorii inne niż „normalne” z uwagi na kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
3. Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia przeprowadza się zgodnie z zasadami stosowanymi przy ocenie sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, w szczególności z uwzględnieniem § 4 ust. 2.

Podrozdział 3. *Zabezpieczenia umożliwiające pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych*

§ 21

Przegląd zabezpieczeń, o których mowa w § 23 i 24 dokonywany jest w terminie dokonywania przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych, polega on w szczególności na:

- 1) sprawdzeniu kompletności dokumentów związanych z zabezpieczeniem,
- 2) weryfikacji wartości zabezpieczenia, z uwzględnieniem pkt 3,
- 3) w przypadku zabezpieczenia w postaci hipoteki, zastawu na statku morskim i zastawu na statku powietrznym, wartość zabezpieczenia ustala się na podstawie wyceny rzeczoznawcy lub – w określonych odrębnymi przepisami przypadkach – na podstawie wyceny bankowo-hipotecznej. Bank, w ramach przeglądów i aktualizacji wartości zabezpieczeń, dokonuje analizy rynkowych cen zabezpieczeń na podstawie własnych lub międzybankowych baz danych, zgodnie z przyjętą pisemną procedurą. Jeśli wynikający z tej analizy spadek rynkowych cen tych zabezpieczeń, w okresie od dokonania ostatniej wyceny przez rzeczoznawcę, może mieć znaczący wpływ na wartość danego zabezpieczenia ekspozycji kredytowej, Bank powinien zlecić ponowną wycenę lub pisemnie uzasadnić odstępnie od jej zlecenia.

§ 22

1. Zabezpieczenia, o których mowa w § 23 i § 24 mogą być wykorzystane do pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych, jeżeli na dzień dokonywania przeglądu zabezpieczeń, spełnione są łącznie następujące warunki:
  - 1) wartość zabezpieczenia jest możliwa do uzyskania, w wysokości uwzględnianej do pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw podczas ewentualnego postępowania egzekucyjnego, biorąc pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne i faktyczne mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku z przedmiotu zabezpieczenia,
  - 2) zabezpieczenie to nie jest lub nie było wykorzystane w sposób przewidziany w § 19 i 20.
2. Zabezpieczenia wymienione w ust. 1 nie mogą zmniejszać podstawy naliczenia rezerwy, jeżeli ekspozycja przeznaczona jest do umorzenia, w związku z prowadzoną restrukturyzacją.
3. W przypadku gdy Bank posiada wobec dłużnika ekspozycje kredytowe stanowiące zarówno należności bilansowe jak i udzielone zobowiązania pozabilansowe, w pierwszej kolejności, posiadane zabezpieczenia uwzględnia się przy ustalaniu podstawy tworzenia rezerwy celowej na należności bilansowe, jeżeli warunki umowy nie stanowią inaczej.

§ 23

Zabezpieczeniami umożliwiającymi pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych z tytułu ekspozycji kredytowych wynikających z kredytu pożyczki detalicznej są:

- 1) gwarancja lub poręczenie banku mającego siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw,
- 2) hipoteka powstała na:
  - a) nieruchomości,
  - b) użytkowaniu wieczystym,
  - c) własnościowym spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego,
  - d) spółdzielczym prawie do lokalu użytkowego,
  - e) prawie do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej,
  - f) prawie do lokalu mieszkalnego w domu budowanym przez spółdzielnię mieszkaniową w celu przeniesienia jej własności na członka,
przyjmując kwotę nie wyższą:
    - niż wysokość dokonanego wpisu do księgi wieczystej oraz
    - 50% wartości nieruchomości ustalonej na podstawie wyceny rzeczoznawcy; jeżeli wycena rzeczoznawcy nie uwzględnia wcześniejszych obciążeń to Bank pomniejsza wartość nieruchomości ustalonej na podstawie wyceny rzeczoznawcy o powstałe wcześniej wpisy, z tym, że warunkiem przyjęcia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw tej formy zabezpieczenia jest prawomocny wpis do księgi wieczystej prowadzonej dla danej nieruchomości,
- 3) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności:
  - a) papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
  - b) papierów wartościowych emitowanych przez banki centralne lub rządy państw będących członkami OECD,
  - c) bankowych papierów wartościowych emitowanych przez inne banki według ich wartości godziwej,
- 4) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 3, według wartości godziwej, w kwocie nie wyższej niż 50% ich wartości godziwej z tym, że warunkiem przyjęcia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych zabezpieczenia w postaci zastawu rejestrowego jest prawomocny wpis do rejestru zastawów,

- 5) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności papierów wartościowych nie wymienionych w pkt 3 będących w obrocie giełdowym w państwach będących członkiem OECD,
- 6) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 5,
- 7) przeniesienia na Bank przez dłużnika, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności rzeczy ruchomej, na warunkach określonych przez strony w umowie, przyjmując nie więcej niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i do wysokości nie przekraczającej 50% pierwotnej wysokości zabezpieczanej kwoty,
- 8) zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej, przyjmując nie więcej niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i do wysokości nie przekraczającej 50% pierwotnej wysokości zabezpieczanej kwoty; warunkiem przyjęcia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych zabezpieczenia jest prawomocny wpis do rejestru zastawów.

§ 24

Zabezpieczeniami umożliwiającymi pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych z tytułu pozostałych ekspozycji kredytowych są:

- 1) gwarancja lub poręczenie Skarbu Państwa, Narodowego Banku Polskiego lub Bankowego Funduszu Gwarancyjnego,
- 2) gwarancja lub poręczenie banku centralnego lub rządu państwa będącego członkiem OECD,
- 3) gwarancja lub poręczenie banku mającego siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw,
- 4) gwarancja lub poręczenie państwowej osoby prawnej, z wyłączeniem banków i zakładów ubezpieczeń, uprawnionej na podstawie odrębnych przepisów do ich udzielania w ramach realizacji powierzonych jej zadań państwowych, w przypadku gdy w budżecie państwa określono źródła sfinansowania ewentualnych zobowiązań,
- 5) przelew wierzytelności z akredytywy zabezpieczającej (akredytywa typu stand-by) otwartej lub potwierdzonej przez bank państwa będącego członkiem OECD, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw,
- 6) umowa ubezpieczenia eksportowego lub gwarancja ubezpieczeniowa Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., objęta w sposób bezpośredni lub pośredni systemem gwarantowania wypłat przez Skarb Państwa, zawarta lub udzielona na podstawie przepisów gwarantowanych, przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, dla określonej umowy dotyczącej ekspozycji kredytowych-do wysokości iloczynu procentu, w jakim ryzyko wystąpienia zdarzenia objęte jest ochroną ubezpieczeniową lub gwarancyjną, i sumy odpowiednio ubezpieczenia lub gwarancji, jeżeli konieczność tworzenia rezerw celowych jest następstwem zdarzeń objętych tym ubezpieczeniem lub gwarancją,
- 7) cesja praw do świadczeń wynikających z umów ubezpieczenia eksportowego lub cesja praw wynikających z gwarancji ubezpieczeniowych, objęta w sposób bezpośredni lub pośredni systemem gwarantowania wypłat przez Skarb Państwa, zawartych lub udzielonych na podstawie przepisów o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych- do wysokości iloczynu procentu, w jakim ryzyko wystąpienia zdarzenia objęte jest ochroną ubezpieczeniową lub gwarancyjną, i sumy odpowiednio ubezpieczenia lub gwarancji, jeżeli konieczność tworzenia rezerw celowych jest następstwem zdarzeń objętych tym ubezpieczeniem lub gwarancją,
- 8) gwarancja lub poręczenie banku Gospodarstwa Krajowego ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych udzielona na podstawie przepisów o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne,
- 9) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego ze środków Funduszu Poręczeń Unijnych udzielona na podstawie przepisów o Funduszu Poręczeń Unijnych,

- 10) gwarancja lub poręczenie jednostki samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, przy czym uwzględniana kwota zabezpieczenia powinna wynikać z uchwały właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego,
- 11) gwarancja lub poręczenie podmiotu o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, innego niż podmioty określone w pkt 1-4, 6, 8 i 10,
- 12) wpłata określonej kwoty w złotych lub innej walucie wymienialnej na rachunek Banku, spełniająca warunki określone w art.102 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Prawo Bankowe przy czym przeliczenia na złote należy dokonać według kursu średniego ustalonego przez Narodowy Bank Polski na dzień dokonywania klasyfikacji,
- 13) zastaw rejestrowy na wierzytelności z rachunku lokaty założonej w:
  - a) Banku posiadającym ekspozycję kredytową lub,
  - b) Banku mającym siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw,
    - wraz z oświadczeniem o blokadzie lokaty oraz pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty z tym, że warunkiem przyjęcia zabezpieczenia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych jest prawomocny wpis do rejestru zastawów,
- 14) przelew wierzytelności z rachunku lokaty złożonej w banku innym niż Bank posiadający należność lub udzielone zobowiązanie pozabilansowe, wraz oświadczeniem o blokadzie lokaty oraz pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty,
- 15) blokada rachunku lokaty złożonej w Banku posiadającym ekspozycję kredytową wraz z pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty,
- 16) hipoteka powstała na:
  - a) nieruchomości,
  - b) użytkowaniu wieczystym,
  - c) spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, przyjmując kwotę nie wyższą:
    - niż wysokość dokonanego wpisu do księgi wieczystej, oraz
    - 50% wartości nieruchomości ustalonej na podstawie wyceny rzeczoznawcy; Jeżeli wycena rzeczoznawcy nie uwzględnia wcześniejszych obciążeń to Bank pomniejsza wartość nieruchomości ustalonej na podstawie wyceny rzeczoznawcy o powstałe wcześniej wpisy,
 z tym, że warunkiem przyjęcia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw tej formy zabezpieczenia jest prawomocny wpis do księgi wieczystej prowadzonej dla danej nieruchomości,
- 17) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności:
  - a) papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
  - b) papierów wartościowych emitowanych przez banki centralne lub rządy państw będących członkami OECD,
  - c) bankowych papierów wartościowych emitowanych przez inne banki.
    - według ich wartości godziwej,
- 18) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 17 według ich wartości godziwej z tym, że warunkiem przyjęcia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych zabezpieczenia w postaci zastawu rejestrowego jest prawomocny wpis do rejestru zastawów,
- 19) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności papierów wartościowych nie wymienionych w pkt 17, będących w obrocie giełdowym w państwach będących członkiem OECD, w kwocie nie wyższej niż 50% ich wartości godziwej,
- 20) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 19, według wartości godziwej, w kwocie nie wyższej niż 50% ich wartości godziwej z tym, że

- warunkiem przyjęcia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych zabezpieczenia w postaci zastawu rejestrowego jest prawomocny wpis do rejestru zastawów,
- 21) zastaw na statku morskim wpisanym do rejestru okrętowego (hipoteka morska), przyjmując nie więcej niż 50% wyceny rzeczoznawcy i do wysokości nie przekraczającej 50% pierwotnie zabezpieczonej kwoty,
  - 22) zastaw na statku powietrznym wpisanym do rejestru państwowego statków powietrznych z odpowiednim zastosowaniem art. 11 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2006 r., Nr 100, poz. 696 z późn. zm.) przyjmując nie więcej niż 50% wyceny rzeczoznawcy i do wysokości nie przekraczającej 50% pierwotnie zabezpieczonej kwoty z tym, że warunkiem przyjęcia zabezpieczenia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych jest prawomocny wpis do rejestru zastawów,
  - 23) przeniesienie na Bank przez dłużnika, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności rzeczy ruchomej, na warunkach określonych przez strony w umowie, przyjmując nie więcej niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i do wysokości nie przekraczającej 50% pierwotnej wysokości zabezpieczanej kwoty,
  - 24) zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej, przyjmując nie więcej niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i do wysokości nie przekraczającej 50% pierwotnej wysokości zabezpieczanej kwoty z tym, że warunkiem przyjęcia zabezpieczenia do zmniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych jest prawomocny wpis do rejestru zastawów,
  - 25) oświadczenia patronackie, zawierające zobowiązanie wystawcy do podjęcia działań wobec dłużnika, mających na celu utrzymanie terminowej obsługi ekspozycji kredytowej Banku oraz utrzymanie nie budzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej, pod warunkiem, że:
    - a) Bank posiada opinię prawną potwierdzającą możliwość i skuteczność dochodzenia ewentualnych roszczeń wobec wystawcy oświadczenia,
    - b) zobowiązanie ciążące na wystawcy oświadczenia jest ujęte w jego księgach,
  - 26) ubezpieczenie ekspozycji kredytowej w zakładzie ubezpieczeń mającym siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa zakładu ubezpieczeń nie budzi obaw,
  - 27) bezwarunkowa cesja wierzytelności od kontrahentów mających siedzibę w państwach OECD w przypadku, gdy:
    - a) wierzytelność jest bezsporna i nie przeterminowana, oraz
    - b) kontrahent posiada rating uznanej agencji na poziomie inwestycyjnym.

Rozdział 5. Odpowiedzialność komórek/jednostek organizacyjnych banku za monitorowanie i dokonywanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych

§ 25

1. Rozwiązanie rezerw celowych następuje po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia.
2. Bank może dokonać zmiany klasyfikacji ekspozycji kredytowej oraz wysokości rezerw celowych, gdy uzyska informację o wystąpieniu zdarzenia, które pozwala na zmianę kategorii ryzyka bankowego dla danej ekspozycji.
3. Rezerwa celowa jest zmniejszana odpowiednio do:
  - 1) zmniejszenia się kwoty ekspozycji kredytowej,
  - 2) zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji,
  - 3) wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych,
  - 4) wzrostu wartości rezerwy na ryzyko ogólne.
4. Ekspozycje kredytowe, z wyłączeniem zobowiązań pozabilansowych lub inne aktywa umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają uprzednio utworzone rezerwy, w kwocie umorzonej, przedawnionej lub nieściągalnej, gdyż odpisuje się je w ciężar umorzonych na nie rezerw celowych.

Zmniejszenia dokonuje się po terminie wydania odpowiedniej decyzji, nie później jednak niż w terminie najbliższej klasyfikacji.

§ 26

1. Za prawidłową klasyfikację ekspozycji kredytowych oraz tworzenie i utrzymywanie rezerw celowych w odpowiedniej wysokości odpowiada Zarząd Banku.
2. Wszelkie decyzje dotyczące klasyfikowania oraz ustalania rezerw celowych podejmowane są zgodnie z Regulaminem pracy Zarządu Banku na wniosek pracownika Komórki zarządzającej i windykacji po uzyskaniu akceptacji bezpośredniego zwierzchnika tj. V-ce Prezesa Zarządu Kierownika Wydziału Kredytów.
3. Komórka zarządzająca i windykacji wykonuje w ramach obowiązującej w Banku struktury organizacyjnej, zadania związane z:
  - 1) analizą wniosku kredytowego, wydaniem propozycji decyzji dotyczącej analizowanego kredytu i przekazaniem rekomendacji, zgodnie z obowiązującymi w Banku kompetencjami kredytowymi, odpowiednim osobom celem podjęcia decyzji kredytowej,
  - 2) badaniem terminowości spłaty kredytu, oceną sytuacji ekonomiczno – finansowej kredytobiorcy oraz oceną skuteczności zabezpieczeń ekspozycji kredytowych,
  - 3) dokonywaniem propozycji klasyfikacji ekspozycji kredytowych.
4. Czynności, o których mowa w ust. 3 tj. zadania związane z:
  - 1) analizą wniosku kredytowego,
  - 2) monitorowaniem ekspozycji kredytowej
wykonywane są przez dwóch pracowników (pracownik, który sporządza analizę wniosku nie może dokonywać oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy i oceny skuteczności zabezpieczeń ekspozycji kredytowych w czasie trwania umowy kredytowej).
5. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i procedurami wewnętrznymi monitoring klienta prowadzony jest poprzez:
  - 1) badanie terminowości spłat, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego oraz badanie terminowości spłat w przypadku pozostałych ekspozycji, które prowadzone jest automatycznie przy pomocy systemu informatycznego;
  - 2) badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika w odniesieniu do ekspozycji kredytowych udzielonych na cele związane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
  - 3) monitorowanie adekwatności przyjętych zabezpieczeń.
6. Decyzje dotyczące ustalenia rezerw celowych na ekspozycje kredytowe zaklasyfikowane do kategorii „normalne” – z tytułu kredytu/pożyczki detalicznej z wyłączeniem zobowiązań pozabilansowych podejmowane są na podstawie **wniosku obejmującego zbiorcze zestawienie rezerw w zakresie określonego konta kredytowego.**
7. Decyzje dotyczące ustalenia rezerw celowych na ekspozycje kredytowe zaklasyfikowane do kategorii „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe” lub „stracone” podejmowane są na podstawie **wniosku imiennego dotyczącego określonej ekspozycji kredytowej.**
8. W uzasadnionych przypadkach, Zarząd Banku może zalecić:
  - 1) zaklasyfikowanie ekspozycji kredytowych do innych grup ryzyka, lub
  - 2) utworzenie wyższej kwoty rezerwy niż proponowana przez Wydział kredytów,
  - 3) stosowanie dodatkowych szczególnych zasad klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych wobec określonego klienta,
  - 4) stosowanie nowych lub dodatkowych wskaźników dla określonej grupy klientów,
  - 5) stosowanie wyższych współczynników tworzenia rezerw celowych niż wymienione w § 15, 16, 17 i 18.

9. Zarząd Banku okresowo określa, które z ekspozycji kredytowych z uwagi na ryzyko np. regionu, kraju, branży, grupy klientów, grupy produktów należy zaklasyfikować do ekspozycji kredytowych „pod obserwacją” zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 2, § 8 ust. 1 pkt 2.